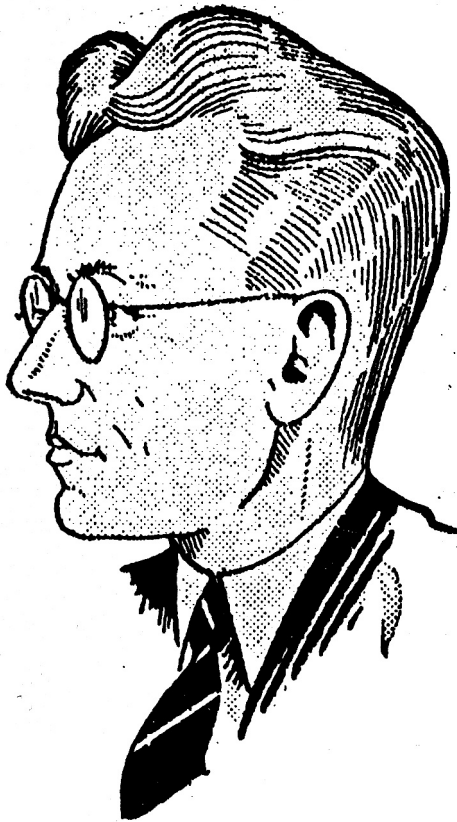

Drs. J.P.M. Passage en ing. P.H. Oosterhuis

HAVANKPARK

een merkwaardige wijk in Leeuwarden

Dit boekje is ter gelegenheid van de opening van het Havank-park op 22 juni 1999 aangeboden door de Stichting Mateor.

Bij zijn aankomst in dit huis van afzondering, bij de aanvang van zijn noviciaat, bij zijn toetreding tot deze bar strenge Congregatie van Frères Pénitenciers, bij zijn kruinschering en zijn inkleding, hebben de nu over hem gestelde Overheden hem zijn bretels, zijn veters en zijn vingerafdrukken genomen.

Havank

HENDRIKUS FREFERIKUS VAN DER KALLEN

of: het leven van HAVANK

Tussen de jaren 1935 en 1980 konden weinig Nederlandse schrijvers zich erop beroemen meer gelezen te worden dan Havank. Zijn meer dan dertig werken werden verslonden door miljoenen eenvoudige en hoogontwikkelde lezers. Waarom? Dat is het geheim van Havank en de moeilijke omstandigheden waaronder de Nederlander en de Nederlandstalige Belg tussen 1929 en 1960 verkeerden.

Van der Kallen werd geboren in Leeuwarden op 19 februari 1904, als eerste zoon van Martinus van der Kallen en Jacoba Louwhoff. Degelijk katholiek opgevoed, vertrok hij (toen nog Rieks genoemd) in 1916 naar het Gymnasium van de Paters Augustijnen in Eindhoven. In de vijfde klas ontdekte hij langzaamaan dat hij niet geschikt was voor een ongehuwd patersleven, en dus keerde hij begin 1922 naar zijn geboortestad terug. Hij kreeg er werk bij de Lijempf.

In 1926 ging de hoeden- en pettenwinkel van de Van der Kallens aan de Wirdumerdijk 41 failliet. Ook de homofiele neigingen van Rieks' broer (geboren 26 maart 1910) bevorderden de keuze van de familie om in 1928 te verhuizen naar Eindhoven, waar Rieks werk kon krijgen op de kantoren van Philips.

Moeder Jacoba overleed in 1929, en vader Martinus trok in 1932 naar Maastricht. Na de nodige ruzie met 'de bazen' zocht Rieks, die zich in Eindhoven Harry was gaan noemen, in het Limburgse werk als 'vertegenwoordiger in kerkelijke kunst', en verkocht heiligenbeeldjes.

Wat hij eigenlijk, al sinds zijn zevende jaar, wilde worden was schrijver, en die keuze werd ondersteund door Charles Nypels, in Maastricht directeur van de N.V. Leiter Nypels, korte tijd later stichter van de Uitgeverij C. Nypels in Amsterdam. Die spoorde hem aan in Amsterdam contact te zoeken met journalisten en schrijvers.

Een kunstredacteur van *De Telegraaf*, **Willem Merckens**, nodigde de – inmiddels Hans geworden – aspirantschrijver regelmatig bij zich thuis, waar moeder **Mia Merckens-Dreezens** steeds klaar stond met eten en drinken.

Havank in een geliefde pose

Foto: Gerard van Wageningen

In 1934 had Hans van der Kallen twee in Frankrijk spelende politieromans klaar liggen: *Het mysterie van St. Eustache* en *Het raadsel van de drie gestalten*, met als hoofdpersonen (hoofd-)inspecteur **Bruno Silvère** en **Charles Carlier**, bijgenaamd **de Schaduw**. Die personages zouden hem nooit meer loslaten. Willem Merckens gaf de nodige kritiek en spoorde Hans aan om door te gaan. Toen in 1935 de inmiddels beroemd geworden auteur Ivans (J. van Schevichaven, uit Sneek!) stierf, bleek diens uitgeverij **A.W. Bruna & Zoon** in Utrecht bereid om beide boeken uit te geven. Van zijn honorarium (f 1000,-) bekostigde zijn reis naar Frankrijk.

In Parijs leerde hij al snel Geneviève Arnould kennen: **Manon de Bercy**, en later de echtgenote van Bruno Silvère, in de romans. Zij liet hem de stad van alle kanten zien, en begeleidde hem op zijn tochten door Bretagne en de Provence. Hans vond overal geschikte locaties voor zijn romans en verhalen. Ook een bezoek aan Italië, met Rome als centrum, bleek vruchtbaar voor *Er klopt iets niet*, zijn zevende roman.

Vóór de Tweede Wereldoorlog publiceerde Bruna dertien romans van Havank, wiens schrijversnaam in 1935 bedacht was door de journalist (later professor) Willem Asselbergs, als schrijver bekend onder de naam Anton van Duinkerken. Het overlijden van 'Ivans' bracht hem tot een zelfde inkorting van HANS VAN der Kallen. De bij Merckens gebruikelijke borrel zal tot inspiratie hebben bijgedragen.

In 1942 ontsnapte Hans uit Frankrijk via Spanje en Portugal naar Londen. Daar werkte hij onder andere als chef-redactie bij het Londense *Vrij Nederland*. Hij leerde er ook **Cynthia Vickers** kennen. Met haar trouwde hij in 1946. In dat jaar verscheen *De Schaduw is terug*. Met Cynthia reisde hij door Nederland, België en Frankrijk. Ze verbleven ook (om de kosten te drukken) enige tijd op Mallorca, waar *Spaanse Pepers* ontstond. Tijdens dat verblijf begon Cynthia te twijfelen: zij had Hans liever gezien als journalist bij een Londense krant (waar hij meer kon verdienen), en vond dat hij teveel onder de invloed was gekomen van de Schaduw, met diens nogal vrije ideeën op het terrein van godsdienst en leven. Zij ging terug naar Londen en haar drie kinderen uit een eerder huwelijk. De echtelieden zouden elkaar nog regelmatig zien, maar het huwelijk wankelde. In verschillende romans is Cynthia terug te vinden onder de naam **Aranea Forster**, de 'eeuwige verloofde' van Charles Carlier, de Schaduw.

Leeuwarden speelt een grote rol in de roman *Circus Mikkenie* (1953). Bovendien komt Havank zelf in deze roman – en in volgende – voor onder naam **Harro Vance**, adjudant van de Schaduw. Tijdens zijn verblijf in Leeuwarden, waar hij logeerde bij de familie Koops in Hotel **Amicitia**,

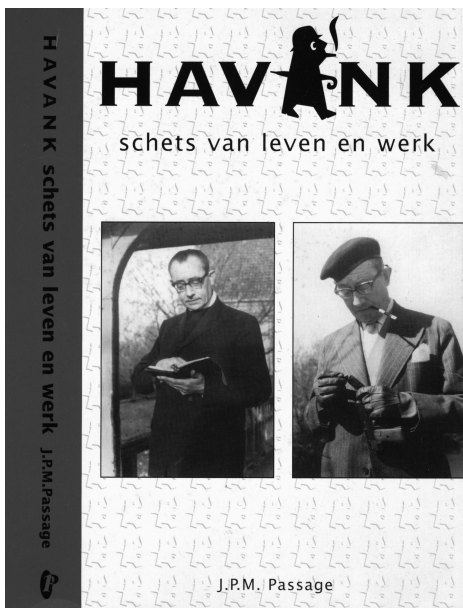
leerde Hans **Gerard van Wageningen** kennen die op Dekema State (Jelsum) woonde. Daar werden hij en zijn werk sterk beïnvloed door een schilderij van Accama met het portret van **Anna Maria van Burmania**; zij werd in Havank's laatste romans het personage **Anne Marie de Passy et de Limouillet**, en raakt verliefd op... Harro Vance. De liefde is wederkerig.

Tijdens het schrijven van *Menuet te Middernacht* (voltooid door Pieter Terpstra) stierf Havank in Hotel Amicitia, op zestigjarige leeftijd, op 22 juni 1964. Hij werd begraven op het r.k. kerkhof aan de Harlingerstraatweg. Behalve zijn eigen verhalen en romans had hij een veertigtal vertalingen van Saint-romans van Leslie Charteris op zijn naam, en vertalingen van enkele andere Engelstalige auteurs.

J.P.M. Passage

* Veel meer over de auteur en zijn werk in: J.P.M. Passage, *Havank, schets van leven en werk*, 240 pagina's, Groningen 1997.

** Alle vetgedrukte namen komen voor in het Havankpark in Leeuwarden of in het Leeuwarderbos.

Historisch overzicht stichting Mateor

Verwaarloosd graf

De Leeuwarder Courant van 28 juli 1994 maakte gewag van de 'deerlijk verwaarloosde' staat van onderhoud van het toen dertig jaar oude grafmonument van de schrijver Hendrikus Frederikus van der Kallen (1904-1964), beter bekend als **HAVANK**.

Oosterhuis, de latere voorzitter van het stichtingsbestuur, zoekt contact met de schrijver van het stuk, en overlegend werd besloten om via een krantenartikel stelling te nemen tegen het – mogelijk – teloorgaan van dit grafmonument. Het artikel werd geplaatst zaterdag 13 augustus 1994, met als uitroep: 'Er moet een stichting komen, naar Havank vernoemd, een Stichting Mateor.' Deze stichting zou zich in elk geval bezig moeten houden met de zorg voor het grafmonument.

Reacties

Het artikel leverde een duidelijk aantal reacties op: een aantal mensen zegde toe zitting te willen nemen in een oprichtingsbestuur, een aantal andere zegde materiële en/of financiële steun toe, of diensten (om het graf voor een 'vriendenprijsje op te knappen') en een notaris wilde de akte van een eventueel op te richten stichting 'om niet' doen passeren.

In het najaar 1994 werd in een aantal besprekingen vastgesteld:

- het gevoel dat Havank onverdiend in vergetelheid was geraakt, en
- dat 'alleen maar zorg voor het graf' een wat smalle doelstelling zou zijn.

Stichting

Van het aanbod van de notaris is gebruik gemaakt, en op 9 november 1994 werd de oprichtingsakte gepasseerd van de stichting, die haar naam ontleent aan een van Havanks Werken, de *N.V. MATEOR* (de *N.V. Maatschappij Tot Exploitatie van Onroerende en Roerende goederen*), en daarbij werd de doelstelling van de Stichting Mateor geformuleerd als:

'..... bevorderen van de studie en de bekendheid van het leven, de persoon en het werk van de schrijver Hendrikus Frederikus van der Kallen (1904-1964), alias Havank, in de breedste zin'.

Een van de afgeleide doelstellingen werd de zorg voor het grafmonument.

De Stichting tracht één en ander te bereiken door:

- het verwerven van materiële zaken de schrijver toebehoord hebbend;
- het gevraagd en ongevraagd vestigen van aandacht op de schrijver, diens leven en werk;
- het stimuleren van studies;
- het verzorgen van lezingen;
- het verzorgen van tentoonstellingen;
- het steunen en/ of oprichten van verzamel- en ruilclubs;
- het organiseren van studiereizen;
- het werven van fondsen.

Nieuwsbrief

Een stichting kent geen leden, maar wel donateurs. Om hen op de hoogte te houden verschijnt minstens vier keer per jaar een **Havank Nieuwsbrief**.

Schaduws testament

In *In Memoriam de Schaduw* laat Havank zijn hoofdpersoon, Charles C.M. Carlier, de Schaduw in diens testament zeggen:

‘Het is tevens een dierbare wens, dat elk jaar, op de verjaardag van mijn verscheiden, mijn vrienden hier bijeenkomen voor een luisterrijk maal en om het glas te heffen op iemand die mens is geweest naar zijn beste vermogen, op een vriend ook die de oprechte vriendschap altijd heeft beschouwd als iets heiligs en als zodanig getracht heeft te leven naar die standaard’.

De Stichting Mator interpreteert deze tekst als een wens van de schrijver zelf om zijn sterfdag (22 juni) jaarlijks te herdenken met zijn vrienden (de donateurs) en om tijdens die bijeenkomst iemand tot ‘vriend van het jaar’ te benoemen.

– In 1995, tijdens de eerste bijeenkomst in dat kader, is de benoeming toegekend aan de heer **Dick Bruna**, vriend en illustrator van Havank, die op een voor de stichting moeilijk moment een genereus gebaar maakte door het door hem ontworpen beeldmerk ‘om niet’ aan de stichting beschikbaar te stellen.

– In 1996 zijn twee mensen benoemd tot ‘vriend van het jaar’: de schrijfster, mevrouw **Annie Ferwerda-van den Berg**, die door de terbeschikkingstelling van brieven van Havank aan haar licht heeft doen schijnen op een – tot dat moment – onbekend gedeelte van het leven van Havank, de pre-Schaduw periode; en Havanks vriend en patron, de heer **Jan Koops**,

hotelier van Hotel Amicitia te Leeuwarden, de plek waar Havank graag verbleef, en onder wiens persoonlijke hoede de auteur zich thuis voelde.

– In 1997 werd benoemd tot ‘vriend van het jaar’ de heer **Pieter Terpstra**, de schrijver die drie van Havanks nagelaten manuscripten voltooide en vervolgens de succesvolle Schaduw-reeks (6 miljoen stuks en 30 titels) voortzette tot meer dan 10 miljoen stuks en 50 titels.

– In 1998 werden opnieuw twee mensen geëerd voor hun bijdrage aan het bereiken van de doelstellingen van de stichting: de heer **Adam Merckens**, zoon van Mia Merckens-Dreezens en de kunstredacteur Willem Merckens. Onder invloed van beide laatsten is Van der Kallen als auteur gevormd en Havank geworden. De stichting wil hen daarvoor eer betuigen. Daarnaast wil de stichting de heer Adam Merckens middels benoeming tot ‘vriend’ persoonlijk danken voor zijn grote bijdrage van kennis en feiten geleverd onder meer tijdens de voorbereiding van de samenstelling van de biografie *Havank, schets van leven en werk*, van de hand van drs. J.P.M. Passage, verschenen in 1997.

Ook tot ‘vriend’ is benoemd de heer **ir. B. Cox**, die op een geheel eigen wijze de werken van Havank heeft bewerkt tot een biografie van diens hoofdpersoon: hij schreef *De merkwaardige avonturen van inspecteur C.* Door deze bewerking kan de persoon van de Schaduw beter en op een nieuwe manier worden doorgrond.

Gerealiseerde doelstellingen

De Stichting heeft een aantal doelstellingen en werkt aan de realisatie daarvan.

– Het **grafmonument**, waarvan inmiddels is komen vast te staan wie eigenaar was, is in eigendom overgedragen aan de stichting. Met de beheerder van de begraafplaats werden afspraken inzake het onderhoud en **instandhouding** daarvan gemaakt.

– In 1995 verscheen *Leeuwarden in de schaduw van Havank*, een **wandelroute** door de stad van de hand van bestuurslid Plaisier en bestuursadviseur Passage, mede geïnspireerd door Havanks vijftiengste boek *Circus Mikkenie*. Het **televisieprogramma** Van Gewest tot Gewest besteedde in 1996 hieraan aandacht.

– **Heruitgave** van de werken heeft in 1996 beslag gekregen door toedoen van de uitgever Walvaboek, die op eigen rekening en risico heruitgave van vier werken verzorgde. Verschenen zijn in de meest authentieke teksten: *De N.V. Meteor* (de titel waaraan de stichting haar naam ontleent) uit 1938, *Polka Mazurka* (1939), *De Schaduw grijpt in* (1940), maar dan in de vooroorlogse versie, en *De Zwarte Pontifex* (1952).

– De heer drs. J.P.M. Passage schreef een aantal studiewerken aangaande Havank, en heeft de stichting tot nader order het recht verschaft deze uit te geven. Verschenen zijn inmiddels:

1984 <i>De Schaduw geschaduwd</i>	alle belangrijke facetten uit Havanks romans
1984 <i>Havank, de eeuwige gymnasiast</i>	taalgebruik, klank, aforismen
1985 <i>Schaduw encyclopedie</i>	alle Havank personages, locaties, auto's enz.
1987 <i>Havanks cultureel paspoort</i>	alle culturele en historische elementen
1990 <i>De hydraulische geneeswijze, of de emmer koud water</i>	Havanks beeldspraak en woordspelingen
1994 <i>Het geheim van het oude huis</i>	verworpen hoofdstuk uit Menuet te Middernacht
1994 <i>Bibliografie</i>	alle publicaties van Havank
1995 <i>Brieven aan een jonge schrijfster</i>	brieven aan mw. Annie Ferwerda van den Berg
1995 <i>Spanning rond Havank</i>	lesproject t.b.v. middelbare scholen
1996 <i>Havank en Anne-Maria van Burmania</i>	foto, documenten en beschouwingen
1997 <i>De adem stokt</i>	uit Havanks nagelaten geschriften
1997 <i>Narcissus op vrijersvoeten</i>	gesprekken over Hans van der Kallen
1998 <i>Aantekeningen voor de Cronieken</i>	alle romans per hoofdstuk samengevat
1998 <i>Havanks Reisalbum</i>	per streek gerangschikte vermelding van alle door Havank beschreven locaties

– Van de hand van dezelfde auteur verscheen in 1997, bij uitgever Passage, Groningen, een **Biografie**, getiteld *Havank, schets van leven en werk*.

– De heer ir. B. Cox bewerkte de geschiedenis van Havanks hoofdpersoon, de Schaduw, tot een **Biografie van een fictief persoon**, *De merkwaardige avonturen van inspecteur C*.

– Het bestuurslid Ben van der Geest vervaardigde een bronzen reliëf van Havank. Dat is op 22 juni 1996 aangebracht aan het **geboortehuis** van de schrijver, Wirdumerdijk 41, te Leeuwarden.

– Donateur mw. drs. Y. Glas-Heide bewerkte in 1997 de Havank-Terpstra roman *Schaduw op de heide* tot een **fiets/wandelroute** *Schaduwpaden* in Dwingeloo.

- Een zoektocht naar de door de NCRV uitgezonden **hoorspelen** leverde zes exemplaren op: *Hoofden op hol*, *Er klopt iets niet*, *Menuet te Middernacht*, *Deurvaardersdelirium*, *Circus Mikkenie* en *Zes Schaduwten in de sneeuw*.
- Een **radio-interview** met drs. Hans Zoet, begin jaren vijftig, kwam ‘uit het niet’ tevoorschijn.
- Donateur Middendorp uit ‘s-Gravenhage legde een mooie verzameling **krantenknipsels** aan en stelde deze aan de stichting beschikbaar.
- Donateur ir. J.M. De Bruijn uit Naarden legde contact met het **gemeentebestuur van Cagnes-sur-Mer**, de locatie van *Hoofden op hol*, en overhandigde aan wethouder Renoir – op diens verzoek! – twee exemplaren van het werk, één in linnen gebonden en één in pocketvorm. Ze zijn bestemd voor het cultureel archief van Cagnes.
- Voortdurend contact met de straatnamen-commissie van Leeuwarden heeft ertoe geleid dat in de plannen voor naamgeving zowel **Hans van der Kallen** als **de Schaduw** een vermelding zullen krijgen. Een bos in aanleg zal aan de schrijver worden opgedragen, en paden daarin zullen de namen van zijn personages dragen. Een woonwijk draagt de naam **Havankpark**.

Nog te realiseren doelstellingen

- De stichting is van mening, dat Havank nog steeds niet die plek op het forum van de Nederlandse romanschrijvers krijgt die hem zou toekomen. Gelet op de verschenen oplagen, ca 6 miljoen verkochte werken tot zijn dood, 1964, en in totaal ca 10 miljoen inclusief de Havank-Terpstra’s, is vergetelheid zeker niet de meest voor de hand liggende waardering. Aan pogingen om hem aan deze **vergetelheid te ontrukken** wordt met de nodige inventiviteit gewerkt en daaraan zal gewerkt blijven worden. Met ‘**zusterclubs**’ (schrijver-georiënteerde groepen) is inmiddels contact gelegd en is een principe-afspraken gemaakt bijeen te komen. Onze insteek daarbij is om met elkaar samen te werken en – waar mogelijk – gezamenlijk actie te kunnen voeren om ‘onze’ schrijver(s) weer gevraagd en dus verkocht te krijgen.
- Af en toe toont **televisie-makend** Nederland belangstelling. Met twee verschillende makers is inmiddels contact geweest.
- Havank heeft een aantal **stoffelijke zaken** nagelaten, verspreid over een aantal mensen en plaatsen. Een klein deel is inmiddels in handen van de stichting. Van de ontbrekende stukken is van een deel bekend en van een ander deel onbekend waar ze zijn te vinden. Het is een doel van de stichting om deze zaken op te sporen en, waar daartoe de medewerking wordt geboden, deze in eigendom te verwerven en ten toon te stellen. Het – mogelijk – daartoe meest in aanmerking komend verblijf is Dekema State te Jelsum, onder de rook Van Leeuwarden, het buiten van – wijlen – zijn

vriend Gerard van Wageningen. Contact met de nieuwe eigenaar van de state, de Stichting Old Burger Weeshuis te Leeuwarden is inmiddels gelegd. Ons doel daarbij is om tot een **Havank Museum** te geraken.

– Vanaf 1995 reeds is een **Lesbrief** *Spanning rond Havank* ten behoeve van de bovenbouw van het **middelbaar onderwijs** beschikbaar; ondanks toezeggingen is feitelijk gebruik daarvan nog steeds niet aan de orde geweest. Het bestuur blijft echter van mening dat Havank ook in het onderwijs een duidelijke plaats verdient en dat daaraan moet worden gewerkt. Een ‘olijfblad’ is mogelijk het feit, dat wij een brugklasser als jeugddonateur mochten inschrijven.

Donateur worden

Als U vindt dat de Stichting Mateor een doel nastreeft waar u van harte achter kunt staan, en als u vindt dat U wilt meehelpen dat doel te bereiken, zou dat uw eerste reden kunnen zijn om donateur te worden.

Een tweede reden zou kunnen zijn, dat U de Havank-Nieuwsbrief zou willen ontvangen, een blad waarin nieuws over de activiteiten van de stichting en wetenswaardigheden rond Havank zijn te lezen. Bovendien biedt het blad gratis gebruik van de vraag- en aanbodrubriek ‘Schaduw-speurders’. Een derde reden is wellicht dat de activiteiten en publicaties van de stichting en degenen met wie de stichting een verband heeft met een duidelijke korting voor de donateurs toegankelijk zijn.

Een particuliere donateur betaalt minimaal f 30.- per jaar; een niet-natuurlijk persoon betaalt minimaal f 100.-

DE GEZELLEN VAN AVONTUUR EN ENKELE ANDEREN

Speciaal voor de bewoners van het Havankpark in Leeuwarden en voor bezoekers van het Leeuwarder bos geven een nadere beschrijving van de vernoemde personages uit Havanks romans en verhalen, en enkele personen die buiten dat werk van belang zijn geweest.

Charles Coriolanus Macchabeus Carlier, de Schaduw

Vanaf Havanks tiende boek, *Hoofden op hol*, is 'de Schaduw' het belangrijkste personage, zó ingrijpend in het eigen leven van de auteur, dat die eenzelfde vorm van leven zou willen gaan leiden.

Charles Carlier is geboren in Marseille op 1 april 1891. Na een spaak gelopen opleiding op het groot-seminarie – hij brengt het niet veel verder dan de wijding tot exorcist – en na zijn militaire dienst in de Eerste Wereldoorlog gaat hij bij de Marseillaanse politie, maar al spoedig komt hij als agent nummer 1283 S.N.P. in Parijs terecht, onder inspecteur Silvère. Korte tijd later is hij brigadier, en al zeer snel inspecteur.

Zijn manier van verdachten 'schaduw' heeft hem in de aandacht van alle superieuren gebracht. Hij is een kort, gedrongen mannetje, met korte benen, met een tevreden renteniers-gezicht, een beetje lijkend op dat van de filmacteur Warner Oland, die bekend werd als 'Charlie Chan'. De Schaduw heeft een voorkeur voor kleurige pyjama's..., een stevig glas wijn en lekker eten. Het betere werk leert hij van Silvère, maar hij vindt ook zijn eigen basisregels voor het recherchewerk: je moet oppassen voor 'het dynamiet van de voorbarige conclusie', en: een rechercheur dient in de eerste plaats vast te stellen wat in een bepaald geval onmogelijk is. Daaruit volgt dan dat de waarheid, hoe onwaarschijnlijk ook, liggen moet in het 'residuum'..., in hetgeen overblijft na de eliminatie van het onmogelijke.

Niemand kent na enige tijd Parijs in boven- en onderwereld beter dan hij. Bescheiden als Carlier blijft, hij is de koning te rijk als hij in het cabaret 'Chez Loulou' de zangeres Lola (de Bretonse Marie Quirec) ontmoet. Met haar zal hij trouwen en een zoon verwekken; helaas raakt hij beiden in de Tweede Wereldoorlog kwijt door verraad. Op den duur wordt hij ook aangezocht voor werk ten behoeve van Interpol en de Geheime Dienst.

Voor Havank houdt hij zijn avonturen bij in zijn dagboek: de Cronieken. Tijdens de Tweede Wereldoorlog vindt hij in Londen zijn 'eeuwige verloofde' Aranea Forster.

Havank en Cynthia Vickers voor het Centraal Station te Amsterdam

Bruno Silvère

We ontmoeten Bruno Silvère in de Cronieken als inspecteur, hoofdinspecteur, commissaris en hoofdcommissaris van de Sûreté Nationale de Paris aan de Quai des Orfèvres.

Aanvankelijk woont hij als vrijgezel in Épinay met de wat zure huishoudster Berthe, later in de Rue Claude Lorraine in Parijs. Tenslotte komt hij met zijn medewerkster en latere echtgenote Manon de Bercy terecht in een flat aan de Rue Cambronne.

In de Parijse onderwereld heeft hij de bijnaam 'de Zingende Zaag' vanwege zijn verhoor-methode: eindeloze herhaling van dezelfde vragen, telkens anders ingekleed en gecamoufleerd, altijd op een temerige toon. Hij is, als Havank, een lange, slanke man met golvend, achterover gekamd haar; een vlot en ontwikkeld causeur, met dezelfde gymnasiale achtergrond als de auteur. Een belangrijke stelregel van Silvère is: een verkeerd spoor kruist heel vaak op een bepaald punt het goede; het is de kunst dat kruispunt te bepalen.

Manon de Bercy

Aanvankelijk is Manon de Bercy de pittige steno-dactylo op een bureau van de Sûreté die het durft op te nemen tegen haar superieur Neutelaar. Zij is dan gekleed in een eenvoudige zwarte kantoorjurk, maar van geraffineerde eenvoud, zodat de strak sluitende zwarte zijde haar jonge vormen voordelig laat uitkomen.

In het begin telt zij een jaar of twintig. Ze heeft donkere ogen, een sierlijke, eigenwijze neus, druk gebarende handen met slanke, lenige vingers, en mooie benen. Zo nodig is zij de nuchtere, rationele vrouw die de Française 'nu eenmaal' is; op ende op een Parijsennetje, wonend in een povere hotelkamer in de Rue de la Roquette. Daar heeft zij, als Genevieve Arnould toen Havank haar voor het eerst bezocht, in een boekenrek van sinaasappelkistjes haar actuele Franse literatuur staan: Maurois, Mauriac en Bernanos, bijvoorbeeld.

Manon raakt verliefd op Silvère, maar vraagt zich af of zij voor hem meer kan worden dan een avontuurtje; ze beëindigt de ermee gepaard gaande overwegingen met: 'Manon, je bent een oud wijf!'

In Havanks romans wordt zij een briljant medewerkster van de Schaduw, en komt zij later tot de opmerking: 'Aranea houdt niet van ons soort avonturen.'

Joram Jorkins

Joram Jorkins is Superintendent bij Scotland Yard en werkt – soms tot zijn eigen wanhoop – herhaaldelijk samen met Carlier, die hem graag ‘Joris’ noemt. Hij is een zwaargebouwde Schot van tegen de vijftig, met ietwat grijzend haar, ongecompliceerde gelaatstrekken, een zware kin, een mond voor het uitspreken van éénlettergrepige woorden. Hij heeft een hand als een jonge ham, grove, peperkleurige wenkbrauwen, wijze, grijze ogen. Liefst rookt hij een pijp.

Met een achtergrond van weinig ontwikkelde Schotse dagloners heeft Joram zich geleidelijk opgewerkt. Hij is wat benauwd voor het eigenwijze optreden van de Schaduw, maar steunt hem op alle belangrijke momenten. Misschien denkt hij wat traag, maar hij is in elk geval ‘een goed kenner van mensen en hun roerselen’.

Harro Vance

Harro is, als Havank, een Fries van geboorte met een vergelijkbaar verleden: ook hij wilde een priesteropleiding volgen. We ontmoeten hem – chronologisch gezien – voor het eerst aan het eind van een verhaal: *Schaduw in de nacht*, waarin hij Carlier en Aranea Forster uitnodigt met hem mee te reizen naar ‘Holland’.

In *Circus Mikkenie* is hij adjudant van de Schaduw, en in Leeuwarden, waar hij voor het eerst in het openbaar met Carlier samenwerkt, wordt hij zelfs even voor diens ‘biograaf’ aangezien.

Vance is na Silvère en Carlier een derde incarnatie van de auteur... op jongere leeftijd.

Aranea Forster

Aranea is de dochter van Professor Cyril Forster die zich bezighoudt met de creatie van een soort reuzenspin, bedoeld om – begiftigd met menselijke hersens – de wereld te gaan beheersen als het menselijk ras ten onder gaat. Zij houdt van haar vader, maar heeft niet snel genoeg in de gaten hoe kwalijk diens bedoelingen zijn als hij gaat werken voor de firma Huck & Habacuck in de verwachting dat die zijn werk zal subsidiëren.

Aranea is een Engelse ‘Lady’, buitengewoon mooi, met donkere ogen onder lange, zwarte wimpers. Zij draagt op het moment dat Carlier haar voor het eerst ontmoet het haar hoog opgestoken; draagt oorbellen in de vorm van korenaren van miniatuurparels in goud gevat.

De Schaduw ziet haar als een 'met een tulband van ebbenhouten haar gekroonde vorstin van al de klemmen en vallen en voetangels en strikken, van al de verleidelijkheden en zoetgevooisde engelen ook, die de gulle goden van Avontuur door alle eeuwen heen geënt hadden langs die paden...'

Carlier ontmoet haar in Bretagne tijdens *In memoriam de Schaduw*. Aranea wenste dat zij hem jaren eerder had leren kennen. Manon ziet haar als een 'perfect lady' in vriendelijk bevroren harnas; later als toch uitermate aardig, maar minder geschikt als gezelschap van Avontuur.

Anne Marie de Passy et de Limouillet

Anne Marie is een fragiele Française met zilverwit haar, sierlijke wenkbrauwen en donkere ogen. Zij heeft slanke vingers en draagt aan de rechterhand een antieke gouden ring met een opvallend grote robijn. Amper vijftientwintig is zij, 'blond als damast, als ivoor in het licht van de lentemaan'....

Aranea kan niet nalaten de Schaduw erop te wijzen dat zij een verovering van Harro Vance is.

Anne Marie gedraagt zich buitengewoon dapper tijdens haar ontvoering door de trawanten van Don Queso, een der vroegere vrienden van de Gezellen. Gelukkig kent zij alle hoeken en gaten van het buiten waarin zij en Harro zijn opgesloten.

In *Menuet te middernacht* heeft zij de moed de plaats van Veronica Watford in te nemen tijdens het – op dat moment voor haar levensgevaarlijke – menuet met Sir Percy. Zij is gevoelig voor de uitstraling van de portretten van de achttiende-eeuwse Lady Ann, ook een Anne Marie de Passy, en van Noelle de Noel op Roxton Abbey.

Haar relatie met Harro dateert van het moment dat zij hem ontmoet op de Franse ambassade in Moskou. Zij verloven zich na hun terugkeer in Parijs tijdens *Caviaar en cocaïne* op een bal van de Russische ambassade.

Siebold Bargehassus

De naam bestaat alleen in de fantasie van Charles Carlier, de Schaduw. Hij gebruikt hem in enkele gevallen als schuilnaam, net als kwalificatie: Impresario en Theateragent.

Wybe van Croningha

In het verhaal *De nachtmis van Wybe van Croningha* brengt Havank een jonge fries in de jaren tachtig van de vorige eeuw in contact met Dom Columbanus van Croningha, abt van een Cisterciënser klooster in Friesland. Dom Columbanus was door 'brooddronken reformanten' aan een boom opgehangen en volgens het volksgeloof spookte hij jaarlijks in de Kerstnacht in de voormalige abdijkerk. Wybe wenst dit eens mee te maken en wordt door Dom Columbanus gedwongen zijn laatste mis te dienen.

Nicolas Nickleby

In het verhaal *Mary Christmas* brengt Aranea Forster voor de Schaduw een Franse poedel mee als Kerstcadeau. Havank zelf kreeg Nicolas in die tijd van Cynthia... Hij liet het beestje later begraven op Dekema State in Jelsum.

Gerard van Wageningen

Journalist, auteur van enkele speurdersromans en goede vriend van Havank. Hij bezocht hem vaak in Engeland en nodigde, zoals zijn broer dat eerder had gedaan, hem uit om op Dekema State te logeren en te werken. Gerard maakte heel wat foto's van Havank.

Pater Eric Rodenburg

Na zijn terugkeer in de katholieke kerk vond Havank een goed geestelijk raadsman (en praatpilaar!) in de Dominicaner pater Rodenburg. Die werd zijn biechtvader, en nodigde hem ook uit weer te communie te gaan. Havanks relatie met Anna Maria van Burmania (1733–1808) legden beiden, na een grondig theologisch debat, uit als een geestelijke band in de zin van 'de gemeenschap der heiligen'.

Uitgeverij Passage, Groningen

In Groningen zetelt de Uitgeverij Passage, geleid door Anton Scheepstra. Heel wat jonge schrijvers krijgen door hem de gelegenheid romans, verhalen of gedichten te publiceren, en ook wetenschappelijke werken zien bij hem het licht.

Anton Scheepstra was zo goed de biografie van Havank uit te geven, van een auteur die toevallig de achternaam Passage droeg. Een beetje verwarrend voor sommige mensen....

Deze heruitgave in PDF-vorm van het in 1999 door de Stichting Mateor uitgebrachte Havankpark-boekje is in juni 2012 gepubliceerd.

Daarbij is de oorspronkelijke tekst opnieuw gezet en hier en daar ontdaan van tik- en spelfouten, maar niet anderszins gewijzigd.

De afbeeldingen zijn waar nodig opnieuw vanaf hun origineel gerasterd. Slechts de uitgeversadvertentie voor *Havank, Schets van leven en werk*, die op bladzijde 4 stond, bleek niet meer bruikbaar, en is daarom vervangen door een afbeelding van het omslag.

Voorts is de vormgeving licht gewijzigd zodat deze beter past bij de recente uitgaven van de stichting.

Tenslotte is het oude adres op de achterzijde verwijderd, en dit kader toegevoegd.

Het copyright van deze uitgave berust bij de Stichting Mateor.
Het beeldmerk valt onder copyright Dick Bruna.

E-mail: mateor@kpnmail.nl
Website: <http://www.havank.nl>

